

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Vår dato: 07.04.2015
Vår ref.: 2015/1667
Arkivkode:433.0
Deres dato: 20.02.2015
Deres ref.: 14/3238

Uttalelse til høring på forslag til forskriftsendringer for mer effektiv felling av jerv

Vi viser til brev datert 20. februar d.å. fra Klima- og miljødepartementet (KLD) hvor forslag til forskriftsendringer for mer effektiv felling av jerv og oppretting av inkurie i viltloven sendes ut på høring. Høringsforslaget er todelt, hvorav del en omhandler foreslåtte forskriftsendringer for å gjøre felling av jerv mer effektiv enn i dag. Del to knytter seg til endringer i viltloven § 35, og en gjeninnføring av hjemmelen for Miljødirektoratet til å bestemme at felling kan utføres uten hensyn til de regler som gjelder etter loven. De konkrete endringene som foreslås i gjeldende regelverk er både permanente og midlertidige, men har til felles at de skal øke muligheten for å effektivisere lisensfelling av jerv.

Når det gjelder del en, er det tre hovedtema som høringsinstansene blir bedt om å ta stilling til. Bruk av kunstig lys ved åtejakt på jerv og bruk av snøscooter ved uttransportering av åte, åtebu og fangstbås, samt ved tilsyn av fangstbås. Dette er to konkrete endringer som foreslås i forskrift. Høringsinstansene bes også komme med kommentarer til eventuell fremtidig forskriftsendring som tillater bruk av kamera/elektronisk overvåking som eneste tilsynsform ved bruk av fangstbås for jerv.

Del to omhandler en endring i viltloven. Da Naturmangfoldloven ble vedtatt i 2009, ble det foretatt endringer i en rekke lover. Dette medførte at bestemmelsen i viltloven § 12 og § 14 a om at myndighetene kan iverksette eller gi tillatelse til felling «uten hensyn til de regler som eller gjelder» opphørte, da den ikke ble implementert i naturmangfoldloven § 18. Denne bestemmelsen foreslås nå tatt inn i viltloven § 35.

De fleste endringene som foreslås knyttes opp mot tre spesifikke prosjekter, som et resultat av søknader departementet har mottatt. Beitelagene i Sogn ønsker å gjennomføre et treårig prosjekt hvor åtejakt, jervbås med kameraovervåking og persontransport med snøscooter, samt bruk av kunstig lys på åte tillates. «Prosjekt utmark» i Nordland ønsker å prøve ut jervbås med kameraovervåking, bruk av kunstig lys på åte, samt persontransport med snøscooter til åtebu. I tillegg har Grong videregående skole et prosjekt i samarbeid med Statens naturoppsyn (SNO), hvor det ønskes å benytte kunstig lys på åte i forbindelse med opplæring i åtejakt på jerv.

Bakgrunn

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er av den oppfatning at lisensfelling av jerv i Nord-Trøndelag pr. i dag ikke fungerer som det bestandsregulerende tiltaket det er ment å være. Årsakene til dette er nok flere og sammensatte, og jakttradisjon spiller nok også en vesentlig rolle i så måte. Det bør imidlertid i denne sammenheng nevnes noen momenter ved lisensfelling av jerv, som går på nemndenes fastsetting av lisensfellingkvoter. I enkelte områder settes disse kvotene relativt høyt, blant annet med den begrunnelse at det skal være et tilbud om jakt/felling og at kvotene ikke skal gjøres begrensende for uttaket. Effekten av lisensfelling av jerv må derfor ikke utelukkende måles mot hvorvidt de fastsatte fellingkvotene effektueres eller ikke. Når dette er sagt så er potensialet og ønsket om en mer effektiv lisensfelling av jerv så absolutt til stede og en felles målsetning. En effektiv lisensfelling vil medføre mindre behov for kontroversielle uttak i form av hiuttak. Dette er både et omstridt og krevende forvaltningstiltak, og det knyttes mange betenkeligheter til denne metoden både dyrevelferdsmessig, jaktetisk samt i forhold til ressursbruk og effektivitet. Det er en politisk målsetning om at lisensfelling skal være det bestandsregulerende tiltaket for å regulere jervbestanden, og at man gjennom en effektiv lisensfelling får redusert behovet for hiuttak til et minimum.

Forslag til forskriftsendringer for mer effektiv felling av jerv

Fylkesmannen uttaler seg i det følgende til del en av høringsbrevet, som omhandler forskriftsendringer for en mer effektiv felling av jerv knyttet til endringer i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst og forskrift om motorkjøretøyer i utmark. I tillegg har Fylkesmannen avslutningsvis kommet med synspunkt angående eventuell fremtidig forskriftsendring som muliggjør bruk av elektronisk overvåking som eneste overvåkingsmetode av jervbås.

Hva angår del to av høringsbrevet som omhandler oppretting av inkurie i viltloven, har ikke Fylkesmannen noen kommentarer til dette utover at inkurien blir rettet i henhold til forslaget.

Bruk av kunstig lys ved åtejakt på jerv

Det foreslås en begrenset forskriftsendring som tillater bruk av fastmontert, kunstig lys ved åtejakt på jerv. Denne endringen foreslås begrenset til de tidligere nevnte prosjektområdene, og skal være midlertidig med en utprøvningsperiode på omtrent 3 år.

Departementet foreslår en ny bestemmelse i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst med følgende ordlyd:

«§ 29 a Kunstig lys ved åtejakt på jerv

Fast montert kunstig lys kan benyttes ved åtejakt på jerv i prosjektområdene tilknyttet beitelaga i Sogn sin utprøving av mer effektiv lisensfelling av jerv, og utprøvingen i Nordland «Prosjekt Utmark». Likeledes kan fast montert kunstig lys benyttes ved opplæring i åtejakt på jerv i regi av Grong videregående skole og Statens naturoppsyn. Avgrensningen av prosjektområdene skjer i samråd med Fylkesmannen.

Bestemmelsene i første ledd gjelder til og med 15. februar 2018.»

Fylkesmannen er av den oppfatning at bruk av kunstig lys ved åtejakt på jerv kan testes ut, og viser i den forbindelse til de erfaringene som er gjort med bruk av fastmontert lys ved åtejakt på rev (gluggejakt) over en lengre tidsperiode. Det faktum at dette prøves ut i mindre skala og knyttes opp mot tre spesifikke prosjekter, øker muligheten for å innhente kunnskap og erfaringer om effekten av tiltaket i ettertid.

Fylkesmannen er imidlertid av den oppfatning at det i forskriftsteksten til foreslått § 29 a, også bør implementeres et avsnitt som omhandler oppfølging og evaluering av tiltaket underveis og i ettertid. Eventuelt kan et slikt avsnitt nedfelles i retningslinjene til forskriften. Bare på denne måten kan man være sikker på å hente ut den kunnskapen og erfaringen om tiltaket som tilegnes gjennom disse prøveprosjektene. Dette er vesentlig med tanke på evaluering av hvorvidt det aktuelle tiltaket (kunstig lys) faktisk har noen effekt på måloppnåelsen ved lisensfelling av jerv.

Fylkesmannen ønsker også å belyse viktigheten av at sikkerhet og human jakt må stå i fokus, ved gjennomføring av også denne jaktformen. Kunstig belysning muliggjør jakt på tidspunkt hvor det ellers ikke hadde vært aktuelt å drive jakt (eksempelvis nattestid), og hvor eventuelle ettersøk av samme grunn kan være svært krevende. Bruk av kunstig lys ved åtejakt, uavhengig av hvilken art som jaktes på, stiller også strenge krav til kjent og sikker bakgrunn.

Bruk av snøscooter ved uttransportering av åte, åtebu og fangstbå og ved tilsyn med fangstbå

Departementet har i høringsforslaget gjort en vurdering av hvorvidt regelverket for motorferdsel bør liberaliseres noe i forbindelse med lisensfelling av jerv. Det foreslås en endring av dagens regelverk på to punkter knyttet til forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. Det første punktet dreier seg om en generell adgang til å søke om bruk av snøscooter for utkjøring av jervbåser, åtebuer og åter i forbindelse med lisensfelling av jerv. Denne muligheten begrenses ikke til de ovenfor nevnte prosjektene, men gir altså en generell adgang for alle som driver lisensfelling av jerv til å søke kommunen om utkjøring av åte, bå med mere.

Det andre punktet som foreslås er begrenset i både tid og rom, til å gjelde de to prøveprosjektene (beitelagene i Sogn og «Prosjekt Utmark» i Nordland). Det dreier seg om en egen bestemmelse som inntas i forskriftsteksten som gir mulighet for lisensjegere knyttet til disse prosjektene, til å søke kommunen om tillatelse til å bruke snøscooter for å føre tilsyn med jervbåser. Departementet foreslår følgende nye bestemmelse i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag:

«§ 6a. Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av snøscooter på vinterføre for utkjøring av jervebåser, åte og åtebuer i forbindelse med felling av jerv. For beitelaga i Sogn sin utprøving av mer effektiv lisensfelling av jerv, og utprøvingen i Nordland "Prosjekt Utmark", kan kommunen etter søknad også gi tillatelse til bruk av snøscooter på vinterføre for transport til og fra jervebåser i forbindelse med tilsyn. Bestemmelsen i annet punktum gjelder til og med 15. februar 2018.

Kjøring som nevnt i første ledd skal skje etter bestemte traseer som angis i kommunens vedtak. Traseene skal ikke gå gjennom verneområder, foreslåtte verneområder eller nasjonale villreinområder. Videre skal det ved fastsetting av traseer tas hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet og hensyn til naturmangfold og bolig- og hytteområder.»

Fylkesmannen refererer til tekst fra høringsbrevet som belyser noen høyst relevante følger ved liberalisering av motorferdselregelverket. «Samtidig er det på det rene at økt motorferdsel kan medføre betydelige ulemper. Økt støy og trafikkbelastninger i utmark er negativt bl.a. for friluftsliv og for sårbart naturmangfold, og for muligheten til å oppleve uberørt, stille natur. Jerven har i dag et utbredelsesområde som omfatter store deler av landet med unntak av deler av Sør-Norge, og en liberalisering av regelverket for eksempel knyttet til persontransport av jegere ved lisensfelling vil dermed ha potensial for en betydelig økning i motorferdselen i utmark».

For å delta i lisensfelling av jerv kreves det registrering i jegerregisteret, samt krav om betalt jegeravgift og overholdt rapporteringsplikt. Dersom rifle skal benyttes stilles det også krav om avlagt skyteprøve. Ofte er det nok slik at storviltjegere også registrerer seg som lisensjegere for en eller flere rovdyrarter i områder hvor disse jaktformene kan kombineres. I Nord-Trøndelag er det mellom 7000 og 8000 registrerte storviltjegere (inklusive tilreisende fra andre fylker). Som det nevnes i høringsbrevet har jerven et stort utbredelsesområde, og det åpnes for lisensfelling i relativt store områder hvert år. En foreslått liberalisering som nevnt ovenfor kan derfor gi potensiale for økt motorferdsel i utmark.

Fylkesmannen er i utgangspunktet positiv til forslaget om at kommunen etter søknad kan gi tillatelse til bruk av snøscooter for utkjøring av jervbåser, åtebuer og åte i forbindelse med lisensfelling av jerv. Dette er også gjeldene praksis i flere kommuner pr. i dag. Hva angår potensialet for økning i motorferdsel, så vil utkjøring av tekniske anretninger som åtebu og jervbås medføre mindre behov for ferdsel enn utplassering av åter. Åtebu og bås er permanente anretninger som sjelden flyttes i løpet av lisensfellingsperioden, og tillatelse til utplassering av slike anretninger ved hjelp av snøscooter vurderes derfor ikke å øke motorferdselen i et område betydelig. Et åte derimot, vil trenge hyppig «påfyll» dersom det skal fungere etter intensjonen. Det er derfor rimelig å anta at transport knyttet til utkjøring av åte vil kunne medføre vesentlig mer motorferdsel. Departementet bør vurdere å belyse disse antatt forskjellige behovene for kjøring enten i forskriftstekst eller i retningslinjene. Det bør også vurderes hvorvidt tillatelse til utkjøring av åte bør knyttes opp mot etablerte åtebuer.

Antallet traseer som benyttes til og fra åteplasser/åtebuer vil være avgjørende for den totale motorferdselen i området, og er en faktor hver enkelt kommune må vurdere grundig. Det kan tenkes at det er stort ønske om flere traseer i mange kommuner, da åtejakt ofte bedrives av enkeltpersoner og mer sjeldent som et samarbeidsprosjekt i for eksempel jaktlag. Å etablere mange, små åteplasser har flere aspekter ved seg som ikke nødvendigvis er heldig. Små åteplasser med varierende grad og hyppighet av åteutlegging kan i enkelte tilfeller fungere som foringsplasser for åtseletere. Et fåtalls, veletablerte åteplasser gir også rom for flere døgn ved åte, og vil slik øke sannsynligheten for felling. Dette er faktorer som kommunene bør diskutere ved eventuelle søknader om kjøring til/fra åteplasser m.m. En slik liberalisering av motorferdselregelverket som dette forslaget innebærer, vil stille ytterligere krav til saksbehandling i kommunene. Høringsforslaget lister opp en rekke forhold som skal vektlegges og vurderes ved slike søknader, og potensialet for mer komplisert og tidkrevende saksbehandling er til stede.

Det andre punktet som foreslås endret i motorferdselregelverket, oppleves som en markant liberalisering av dagens regelverk. Forslaget om muligheten til å søke om tillatelse til å bruke snøscooter ved tilsyn av jervbås, er riktignok knyttet opp mot to prosjekter i Sogn og Nordland, og kan utvilsomt medføre betydelig økning i motorferdsel i disse områdene. Gjeldende regelverk sier at bås for fangst av jerv skal ha tilsyn minst to ganger i døgnet. Dette grunnet dyrevelferdsmessige årsaker. Tilsyn på avstand med kikkert/teleskop er godtatt som tilstrekkelig hvor dette lar seg gjennomføre. Det er Fylkesmannen som mottar søknader og gir tillatelse til oppsetting av jervbås. Kravet til tilsyn medfører naturlig nok at de fleste jervbåser står i relativ nærhet av vei/skogsvei. Argumentasjonen for å tillate bruk av snøscooter for å gjennomføre tilsynet er at båsene kan settes lengre unna vei og annen infrastruktur, og at dette vil medføre mer fangst av jerv i bås.

Fylkesmannen mener man skal være restriktiv med å godkjenne oppsetting av jervbås i områder langt unna vei og annen infrastruktur, uavhengig av transportmetode ved tilsyn.

Dette er også gjeldende praksis i dag, grunnet krav om tilsyn av båsen to ganger pr. dag. Å tillate bruk av snøscooter for tilsyn av jervbås kan nok øke interessen for båsfangst av jerv i enkelte områder, samt gjøre tilsynet enklere og mer effektivt. At det vil øke motorferdselen på strekningen til/fra båsen er ubestridt. Vurderinger med hensyn til plassering av båsen vil imidlertid legge føringer for behovet for scooterkjøring. Dersom båser ønskes plassert så langt fra infrastruktur at tilsyn med snøscooter er eneste mulighet, må Fylkesmannen vurdere hvorvidt det er sannsynlig at tilsynet kan gjennomføres i henhold til kravet. Værforhold er både varierende og skiftende, og kan i verste fall føre til at tilsynet uteblir over tid. Dette kan medføre store dyrelidelser dersom dyr har gått i båsen i mellomtiden.

I høringsbrevet opplyses det om en del vilkår og hensyn knyttet til kommunenes behandling av søknader om bruk av snøscooter i forbindelse med lisensfelling av jerv. I denne sammenhengen må det nevnes at hensynet til reinnæringen må veie tungt i fylker som har tamreinnæring. Selv om lisensfellingsperioden for jerv ikke skjer i den mest sårbare kalvingstiden på våren, vil økt motorferdsel i forbindelse med lisensfelling kunne få negative konsekvenser for reinnæringen i form av forstyrrelser. Endringene vil også stille skjerpene krav til Fylkesmannens vurdering av hvor båsene tillates utplassert.

Begge de foreslåtte endringene i motorferdselregelverket medfører et økt behov for kontroll og tilsyn. Dette er ikke tematikk i høringsbrevet, og Fylkesmannen er usikker på hvorvidt dette er tatt høyde for/vurdert ved utforming av de foreslåtte forskriftsendringene. Kontroll av motorferdsel i utmark er krevende i dag, og en endring på de nevnte punkter vil medføre at det blir mer komplisert og krevende.

Kameraovervåking/elektronisk overvåking av fangstbås for jerv

Departementet foreslår ikke endring i regelverket på dette punktet, men ønsker innspill fra høringsinstansene vedrørende elektronisk overvåking av jervbås. Regelverket sier at kravet om tilsyn to ganger hver dag skal være fysisk tilsyn ved båsen. Som tidligere nevnt er visuelt tilsyn fra avstand akseptert. Elektronisk overvåking av fangstbås har vært tema i flere år. Per i dag er det fullt mulig å ha elektronisk overvåking av bås, men det fraviker imidlertid ikke kravet om fysisk tilsyn ved båsen to ganger om dagen.

Argumentasjonen for å tillate at elektronisk overvåking blir eneste tilsynsform ved bruk av fangstbås, er at det blir lettere å gjennomføre tilsynet og at båsene kan plassere lengre unna. I forhold til dette viser Fylkesmannen til avsnitt ovenfor, hvor plassering av bås på «utilgjengelige» steder problematiseres med tanke på vær og føreforhold, og følgelig den faktiske muligheten for tilsyn. At elektronisk overvåking kan være et verdifullt hjelpemiddel, er udiskutabelt. Mange åter og båser er allerede i dag utstyrt med viltkamera. På den måten skaffer man seg kunnskap om hva som har besøkt åtet/båsen og på hvilken tid av døgnet aktiviteten er størst.

Fylkesmannen mener man bør være restriktiv med å tillate elektronisk overvåking som eneste tilsynsform ved båsfangst. Her må viltlovens krav om human jaktutøvelse og hensynet til dyrevelferden veie tungt. Ønskes bås plassert på vanskelig tilgjengelige steder vil tilsyn være krevende, også ved bruk av elektronisk overvåking. Dersom bås ønskes plassert nær infrastrukturen vil fysisk tilsyn være fullt mulig, og elektronisk overvåking slik fungere som et godt hjelpemiddel. Dersom det er behov og ønske om å teste ut elektronisk overvåking av bås, foreslår Fylkesmannen at et slikt tiltak knyttes opp mot konkrete prosjekt(er). Et slikt eventuelt prosjekt må evalueres grundig i etterkant, slik at man innhenter erfaring og

kompetanse knyttet til tiltaket. Dette erfaringsgrunnlaget kan i neste omgang tilgjengelig gjøres til interesserte (forvaltning, jegere med flere) i form av en publikasjon/veiledning.

Med hilsen

Inge Ryan
Fylkesmann

Bjørnar Wiseth
Miljøverndirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift